

01. Hammelmose Vandmølle,

10.01.11

Tise sogn, Børglum herred,
Hjørring amt.

Matrikel no.:

Synonym:

Registrant: Bertil Larsen

Dato: 24. Juli 1969

Historiske forhold, - Sammendrag: (Vandmølle)

Bygningsfredning:

Billedarkiv

 Rye Aa - Møllegrøften -Tiendebæk - Vesterhavet/Skagerak.

- Hammelmose Vandmølle er anlagt uvist hvornaar, men er sandsynligvis helt upaaagtet et meget gammelt anlæg. Møllen omtales i matriklen 1664 i forbindelse med den tidligere adelige sædegaard: Hammelmose, der omtales første gang i 1336 (i dag ejendommen: Gammel Hammelmose). Et Mage-skiftebrev nævner møllen 1679, endvidere er den nævnt i matriklen 1688, - for i 1696 at finde den blandt besiddelserne i det samme aar oprettede *stamhus Birkelse*. Her forblev den som fæstegods frem til Lensafløsningen og overgangen til selveje 1921.
- beliggenheden skal søges syd for sognebyen Tise, o. 800 meter syd for amtslandevejen Brønderslev - Vester Hjermitslev (*paa ældre kort: Hjermelev*), umiddelbart vest for landsbyen Manne med vejskilt: Hammelmose.
- møllegaarden, - der bærer dette navn - er stadig eksisterende som traditionel landbrugsejendom, men helt uden reminiscenser af tidligere tiders møllerivirksomhed, er beliggende paa østsiden af den mindre bivej mod syd fra amtslandevejen, hvor denne passerer Rye Aa, - umiddelbart nord for (Gl.) Hammelmose
- paa Generalstabens kortmateriale 1842 ses møllen markeret med mølledammen beliggende øst for gaarden orienteret nv.-sø..
- hvornaar mølleriet er ophørt, er det ikke lykkedes at spore, men det antages, ud fra de sparsomme og spredte oplysninger denne registrant rummer, at den har været i drift til ind i begyndelsen af 1900-tallet.
- denne antagelse begrundes i, at Rye Aa opstrøms møllen ikke yderligere belastes af større tilledning i forbindelse med vandstandssænkningen og afvandingen af *Manne Enge* - et areal SØ. for møllen, men at der i forbindelse med dette projekts gennemførelse laves et underløb under Rye Aa, - og først tilledes aalen efter møllens bagløb (Hedeselskabet 1909). *Se tillige: Supplerende oplysninger, bilagsblad 1, i det følgende.*

Hjørring amt.

Den Møllehistoriske Samling, DK-8260 Viby J, - Copyright.

Supplerende oplysninger - Bilagsblad no.: 1

Side: 1 / 1

- uddrag/afskrift:

Hedeselskabets Tidsskrift, no. 7 / 1909:

No.: 57 (256)

Hammelse Mølle (Manne Enge) Tise- og Tolstrup sogne, Børglum herred, Hjørring amt.

25 andragere med 142 tdr. tegnet areal.

“ - - - i Manne By's Enge, der ligger ved Rye Aa, ovenfor og ikke langt fra den ved aalen liggende **Hammelse Vandmølle**, ønskes vandstanden sænket, saa engene kan kultiveres. Ved møde paa aastedet er der af møllens ejer og Stamhuset Birkelse - givet lodsejerne tilladelse til at afvande engene uden om møllen ved et underløb under Rye Aa til møllens bagløb, naar fornøden sikkerhed træffes for, at kun disse arealer, samt vandet fra en del af Stamhusets Vildmose afledes saaledes. Forundersøgelse foretaget 1908”.
